

2. rész:

**Fejlesztési koncepció
(2023-2027)**

Egyeztetési verzió – 2023. június 5.

TARTALOMJEGYZÉK – FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ

BEVEZETŐ: TERVEZÉSI IDŐSZAK, FEJLESZTÉSEK KIEMELT HANGSÚLYAI, JÖVŐKÉP.....	56
A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ TERVEZÉSI IDŐSZAKA	56
A FEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ KIEMELT HANGSÚLYAI	56
JÖVŐKÉP	57
2.1. TÁJILÉPTÉKŰ EGYÜTTMŰKÖDÉS – A NATÚRPARKI PARTNERHÁLÓZAT	58
A NATÚRPARKI MUNKASZERVEZET.....	58
A MUNKASZERVEZET NATÚRPARKI JELLEGŰ FELADATAI	58
FINANSZÍROZÁSI STRUKTÚRA.....	60
A NATÚRPARKHOZ CSATLAKOZÓ SZERVEZETEK FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGVALÓSULÁSÁHOZ VALÓ HOZZÁJÁRULÁSA	60
KÜLSŐS NATÚRPARKI PARTNERKAPCSOLATOK.....	61
AZ EGYÜTTMŰKÖDŐK KÖRÉNEK SZÉLESÍTÉSE ÚJ NATÚRPARKI PARTNEREK BEVONÁSÁVAL.....	61
NATÚRPARKI TANÁCS LÉTREHOZÁSA, MŰKÖDTETÉSE.....	62
2.2. FEJLESZTÉSI CÉLOK, PRIORITÁSOK A NATÚRPARKI NÉGY SZAKMAI PILLÉR MENTÉN	63
1. PILLÉR: TERMÉSZETI, TÁJ ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MEGŐRZÉSE	64
2. PILLÉR: KÖRNYEZETI NEVELÉS, SZEMLÉLETFORMÁLÁS, TÁJIDENTITÁS MEGERŐSÍTÉSE	67
3. PILLÉR: FENNTARTHATÓ TÉRSÉGFEJLESZTÉS.....	70
4. PILLÉR: FENNTARTHATÓ ÖKOTURIZMUS ÉS REKREÁCIÓ	73

BEVEZETŐ:

TERVEZÉSI IDŐSZAK, FEJLESZTÉSEK KIEMELT HANGSÚLYAI, JÖVŐKÉP

A fejlesztési koncepció tervezési időszaka

A natúrparki fejlesztési koncepció tervezési időszaka – összhangban a vonatkozó jogszabályi előírásokkal – **5 év (2023-2027)**. A felülvizsgálatra 2027. IV. negyedévében szükséges sort keríteni.

A fejlesztési koncepció kiemelt hangsúlyai

A fejlesztési koncepció ötéves tervezési időszakában kiemelt hangsúlyt javasolt helyezni

- a natúrparki települések humán kapacitásának felmérésére, a térségi szintű kapcsolatépítésre, a táji léptékű együttműködés fórumainak létrehozására, hatékony működtetésére;
- a kapcsolatépítésre más natúrparki közösségekkel, a natúrparki működő jó gyakorlatok megismerésére, térségi szintű adaptálására;
- a natúrparki együttműködő partnerek számának bővítésére, kiemelten a civil és gazdálkodó szervezetek, valamint a magánszemélyek körében;
- a natúrparki partnerszervezetek, valamint a natúrpark területén élő lakosság natúrparki és táji tudatosságának kialakítására, erősítésére;
- a natúrparki együttműködő partnerek érdekeltiségének megteremtésére, elősegítve ezzel a helyi közösségek tagjainak helyben történő boldogulását, életminőségük javítását;
- a natúrparki térségi szintű hálózatok fejlesztésére, kiemelten kezelve a térség szempontjából kiemelten fontos gyalogos és kerékpáros turisztikai hálózat-fejlesztéseket, valamint a helyi termékek piacra jutásának elősegítését;
- a fenti fejlesztési tématerületekre is tekintettel a natúrpark térségi szintű „láthatóságának” növelésére.

Jövőkép

A PANNONTÁJ–SOKORÓ NATÚRPARK

- olyan **értékőrző és értékteremtő térség**, ahol **komplex értékszempóleten alapuló helyi-térségi fejlesztések** valósulnak meg;
- olyan **élő és élhető táj**, amely a **fokozatosan javuló életminőség mellett egészséges környezetet is biztosít az itt élők számára.**

A NATÚRPARKI TÉRSÉGBEN ÉLŐK

- **helyben megtalálják megélhetésüket, boldogulásukat;**
- **közvetlenül is érzékelik a natúrparki együttműködés hozzáadott értékét és hasznát;**
- **együttműködési kultúrája és natúrparki tudatossága megerősödik;**
- a fentieknek köszönhetően személyesen vagy az általuk létrehozott, fenntartott szervezeteken keresztül **aktívan bekapcsolódnak a térség örökségi értékeinek megőrzésébe és értékalapú fejlesztésébe**, szükség szerint kezdeményezőként is fellépve a közösségi értékőrző programok megvalósításába.

A NATÚRPARK MUNKASZERVEZETE

- a natúrparki jellegű feladatai ellátására **stabil személyi és pénzügyi háttérrel rendelkezik**, amiben mind a nemzetközi, mind az országos, mind a térségi szintű forrásteremtés fontos szerepet játszik;
- a natúrparki partnerszervezetek és az egyéb érintett térségi szereplők közötti **párbeszéd és együttműködések kezdeményezője, koordinálója;**
- táji léptékű, térségi összefogást igénylő, a hosszú távú gondolkodást is szem előtt tartó, a fenntarthatóságot komplexen értelmező **védelmi és fejlesztési programok kezdeményezője és koordinálója;**
- a natúrparki jellegű feladatai ellátásával **a szervezet többi tagja számára is mintaként szolgál.**

2.1. TÁJI LÉPTÉKŰ EGYÜTTMŰKÖDÉS – A NATÚRPARKI PARTNERHÁLÓZAT

A natúrparki munkaszervezet

A munkaszervezeti feladatokat ellátó natúrparki egyesület hivatalos adatai:

Név: **Pannónia Kincse LEADER Egyesület**

Székhely: 9024 Győr Kálvária u. 1-3.

Elnök: Szabó Zsolt

Alelnök: Balogh Ervin

Munkaszervezet vezető: Horváth Tamás

Jelleg: LEADER munkaszervezet

2023 év elején a Pannontáj–Sokoró Közhasznú Egyesület tájékoztatta a natúrparki partnerszervezeteket, hogy a továbbiakban nem kívánja ellátni a munkaszervezeti feladatokat. A natúrparki közösség a *Pannónia Kincse LEADER Egyesület* kérte fel a koordinációs feladatok átvételére, amit az egyesület elnöksége és közgyűlése 2023 tavaszán támogatott.

A tervezési időszak elején az egyesületben a natúrparki feladatok ellátásával két fő foglalkozik részmunkaidőben. Törekszünk arra, hogy a jövőben a natúrparki feladatokat minimum egy főállású alkalmazott lássa el, teljes vagy félállásban.

A munkaszervezet natúrparki jellegű feladatai

- Az egyesületi alapdokumentumaiban rögzített döntéshozatali struktúra szerint gondoskodik a natúrparkkal kapcsolatos döntések meghozataláról.
- Ellátja továbbá a natúrpark munkaszervezeti jellegű feladatait.

A munkaszervezeti jellegű feladatok ellátása keretében az egyesület:

- tartja a kapcsolatot a natúrparki településekkel és egyéb együttműködő partnerekkel;
- tartja a kapcsolatot a natúrparkokért felelős minisztériummal;
- tartja a kapcsolatot a natúrparkok országos érdekvédelmi szervezetével, a Magyar Natúrpark Szövetséggel, valamint az egyéb hazai natúrparki szervezetekkel;
- gondoskodik a natúrpark képviseléről a szakmai és egyéb rendezvényeken;

- o koordinálja a fejlesztési koncepcióban rögzített programok végrehajtását, amire éves intézkedési tervet állít össze;
- o pályázatokat nyújt be és forrásokat teremt a natúrpark működtetésének és fejlesztésének finanszírozására, nyertes pályázat esetén koordinálja projektek végrehajtását;
- o szakmai és pénzügyi beszámolókat állít össze, eleget téve az egyesületi alapdokumentumoknak, valamint a natúrparkok létrehozásáról és működéséről szóló 6/2020. AM rendeletben rögzített előírásoknak, kiemelten a *változások bejelentésére, az éves beszámolási és ötéves felülvizsgálati kötelezettségre.*

A NATÚRPARKOK FELADATAI „A MAGYARORSZÁGI NATÚRPARK-HÁLÓZAT KONCEPCIÓJA 2021” ÉS AZ „ÚTMUTATÓ A MAGYARORSZÁGI NATÚRPARKOK FELÜLVIZSGÁLATÁHOZ (2022)” CÍMŰ SZAKMAI DOKUMENTUMOK ALAPJÁN

Változás bejelentés

A natúrparki munkaszervezet 30 napon belül köteles értesíteni a minisztert minden olyan lényegi változásról, ami érinti a natúrpark működését, így különösen

- o a munkaszervezet hivatalos adatainak, elérhetőségeinek változásáról;
- o a natúrpark elnevezés használatának feltételeit érintő minden változásról (pl. a munkaszervezet megszűnése vagy szervezeti átalakulása);
- o a natúrparkhoz tartozó települések számának változásáról (új település csatlakozása vagy valamely natúrparki település kilépése);
- o a települési önkormányzatokkal fennálló együttműködési megállapodás megszűnéséről.

Szakmai beszámoló készítése

A natúrparki munkaszervezet a tárgyévéről a natúrpark tevékenységét bemutató szakmai beszámolót készít. A natúrparki munkaszervezetnek a szakmai beszámolót a tárgyévet követő év május 31-ig be kell mutatnia valamennyi natúrparki partnerének, majd július 31-ig meg kell küldeni a természetvédelemért felelős miniszter részére. Az elfogadott szakmai beszámolót a natúrparki munkaszervezet a minisztériummal kötött megállapodásban rögzített módon (pl. a natúrpark saját honlapján) közzéteszi.

Felülvizsgálat

A természetvédelemért felelős miniszter 5 évente kezdeményezi a natúrparki munkaszervezettel kötött megállapodásban foglaltak megvalósulásának felülvizsgálatát („rendszeres” felülvizsgálat).

A felülvizsgálat során a munkaszervezet részéről javasolt áttekinteni a megalapozó dokumentációt és különösen a fejlesztési koncepcióban foglaltak megvalósulását. .. Indokolt lehet ez alapján a fejlesztési irányok újragondolása, a működési tapasztalatok feldolgozása.

A felülvizsgálattal párhuzamosan javasolt megerősíteni az érintett szervezetek részvételi hajlandóságát, különös tekintettel a natúrparki együttműködő önkormányzatokra. A bővítésre is ekkor kínálkozik a legkevesebb plusz adminisztrációval járó lehetőség.

A felülvizsgálat során a dokumentumok összeállításába a natúrparki együttműködő partnereket is be kell vonni egy *natúrparki fórum* keretében.

Finanszírozási struktúra

A natúrparki közösség pénzügyi téren alapvető célként a *több lábbon állást* fogalmazta meg.

Ennek állandó eleme egy, a partnertelepülések által, lakosságárányosan (terv: 100 Ft/fő) fizetett tagdíj. A többi natúrparki partnerszervezet esetében önkéntes jellegű „tagsági díj” kerül bevezetésre. Az egyesület pártoló tagjai egyedi megállapodások alapján, míg a térségben működő nagyobb, natúrparki együttműködő partnerként nem bevont magáncégek vállalati szponzoráció formájában járulhatnak hozzá egyes fejlesztések megvalósításához.

A fejlesztési jellegű projektek megvalósítását a pályázati források hatékony bevonása segítheti elő. A munkaszervezet 2021-2027 időszakra vonatkozó Helyi Fejlesztési Stratégiájában a natúrparki jellegű projektek finanszírozása kimeleten került nevesítésre.

A munkaszervezet finanszírozási rendszerében a közvetlen, non-profit vállalkozási tevékenységnek is helye lehet, de semmiképpen sem konkurenciát teremtve a natúrparki együttműködő partnereknek, hanem elsősorban a hiányterületekre koncentrálva.

A natúrparkhoz csatlakozó szervezetek fejlesztési célok megvalósulásához való hozzájárulása

A natúrparki települések önkormányzatai

- a kezdeményezéshez csatlakozott települések teljes közigazgatási területe adja a natúrpark területét;
- a natúrparki egyesületbe belépve az önkormányzatok befizetett tagdíjuk révén finanszírozzák a natúrparki munkaszervezet fenntartását;
- a natúrparki munkaszervezet koordinálásával az önkormányzatok szakmai partnerként vagy véleményezőként részt vesznek a négy natúrparki szakmai pillér mentén szerveződő, közigazgatási területüket érintő tevékenységek előkészítésében és végrehajtásában, beleértve a pályázati projektek kidolgozását és megvalósítását is.

Natúrparki együttműködő partnerek:

- a natúrparki munkaszervezet koordinálásával szakmai partnerként vagy véleményezőként részt vesznek a négy natúrparki szakmai pillér mentén szerveződő, tevékenységi körükbe és/vagy érdekeltységükbe tartozó tevékenységek előkészítésében és végrehajtásában, beleértve a pályázati projektek kidolgozását és megvalósítását is.

Külsős natúrparki partnerkapcsolatok

Az egyesület a címszerzést követően *rendes tagként* kíván csatlakozni a *Magyar Natúrpark Szövetséghez*, kiemelten az országos szintű jó gyakorlatok megismerése és adaptálása, valamint az országos programokon való közös megjelenés érdekében.

A korábban is jól működő kapcsolatok folytatását tervezzük a *Szigetköz Natúrpark* munkaszervezetével, a *Szigetköz Natúrpark Egyesülettel*. Kiemelt célunk a pályázatokon való közös részvétel. Szintén kiemelt partnerként tekintünk a *Vasi-Hegyhát Natúrpark* munkaszervezetére, az oszkói székhelyű *Hegypásztör Körre*.

Nyitottak vagyunk *más hazai natúrparki munkaszervezetekkel* is a kapcsolat felvételére és kialakítására.

Az együttműködők körének szélesítése új natúrparki partnerek bevonásával

A natúrpark együttműködő partneri körének folyamatos bővítését tervezzük, különös tekintettel a társadalmi szervezetekre, a helyi gazdálkodókra és a vállalkozói szférára, lehetőség szerint bevonva az érdeklődő magánszemélyeket is.

Natúrparki Tanács létrehozása, működtetése

Annak érdekében, hogy a natúrpark előtt álló feladatok végrehajtása koordináltan és a feladatok célszerű elosztásával történjen, javasolt a *Pannontáj–Sokoró Natúrpark Natúrparki Tanácsa* létrehozása. A területben az alábbi témák kapcsán és az alábbi szervezeteket javasolt felkérni:

<i>Téma, munkacsoport</i>	<i>Szervezetek (kapcsolattartó személy)</i>	<i>Megjegyzés</i>
<i>Természeti, táji és kulturális örökség megőrzése</i>	Fertő–Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Kisalföldi Erdőgazdasági Zrt. Ravazdi Erdészet, Bakonyerdő Zrt. Bakonyszentlászlói Erdészet	
<i>Környezeti nevelés, szemléletformálás, tájidentitás megerősítése</i>	Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar (Kövecsesné Gősi Viktória, Lampert Bálint), Muszáj Természetvédelmi Koordinációs Egyesület (Koncz Nóra), Vadvirág a Gyerekek Környezeti Neveléséért Közhasznú Alapítvány (dr. Pottyondy Ákos), Reflex Környezetvédő Egyesület (Lajtmann Csaba)	a szervezetek natúrparki együttműködő partnerként való csatlakozása esetén
<i>Fenntartható térségfejlesztés</i>	Pannontáj–Sokoró Közhasznú Egyesület	
<i>Fenntartható turizmus, rekreáció</i>	Apáczai Kar Turizmus Intézet (Darabos Ferenc), Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központ (Petényi Mirkó vagy a szervezet megyei referense)	

2.2. FEJLESZTÉSI CÉLOK, PRIORITÁSOK A NATÚRPARKI NÉGY SZAKMAI PILLÉR MENTÉN

A natúrparki szakmai pillérek mentén meghatározott intézkedéseket az alábbi, átfogó jellegű szakmai és strukturális irányok mentén határoztuk meg:

- a natúrparki fejlesztési koncepcióban kizárólag a több települést érintő intézkedéseket rögzítettük, így jelen szakmai dokumentum nem tartalmazza az egyes települések fejlesztési projektjeit;
- a natúrparki fejlesztési koncepció összhangban van a Pannónia Kincse LEADER Egyesület 2023-2027-es időszakra vonatkozó, a fejlesztési koncepció készítésének időszakában egyeztetési szakaszban lévő, még nem hatályos fejlesztési stratégiájával, ugyanakkor annak csak a natúrparki településekre vonatkozó, illetve a natúrpark tevékenységi körét érintő fejlesztési elemeket tartalmazza;
- prioritást élveznek a natúrpark valamennyi települését vagy nagyobb részét érintő hálózatos jellegű fejlesztések;
- az új ötéves tervezési időszakban kiemelt hangsúlyt kívánunk helyezni a natúrpark térségi láthatóságának erősítésére és a natúrpark területén élő lakosság natúrparki és táji tudatosságának kialakítására, erősítésére;
- a natúrparki fejlesztési koncepció nem tartalmaz olyan elemet, ami nincs összhangban a hatályos területi és települési tervekkel, programokkal, stratégiákkal.

1. PILLÉR:

TERMÉSZETI, TÁJI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MEGŐRZÉSE

NATÚRPARKI TÁJ–ÉRTÉK–TÁR

A natúrparki tájegységi értéktár bizottság működtetése, az értéktár folyamatos bővítése

Kezdeményezzük a natúrparki szintű tájegységi értéktár létrehozását. Kiemelten kívánjuk kezelni a natúrpark több helyi közössége számára is fontos helyi értékeink megtalálását, s a megőrzésük érdekében végzett tevékenységek szemléletformáló hatását.

E fejlesztési prioritás megvalósítása jó lehetőséget kínál a Szigetköz Natúrparkkal való együttműködésre, amelynek munkaszervezete nemzeti szinten az egyik kezdeményezője volt a natúrparki szintű tájegységi értéktár bizottság létrehozásának, működtetésének.

EGYÜTTMŰKÖDÉSBN TERMÉSZETI-TÁJI ÖRÖKSÉGÜNKÉRT

Natúrparki közösségépítő programok szervezése a természeti és épített örökségi helyszínek, valamint a tájértékek helyreállítására, állapotának javítására

A natúrpark munkaszervezetének – a Natúrpark Tanács Természeti, táji és kulturális örökség megőrzése munkacsoportjának szakmai véleményének figyelembe vételével – javasolt kezdeményezni olyan közösségi akciókat, amelyek térség táji örökségének kezelését, állapotuk javítását célozzák. Ezeknek a közösségi akcióknak az elsődleges színterei lehetnek a helyi védett természeti területek vagy a helyi védett épületek, építmények, vagy akár országos védelem alatt álló, a helyi közösségek számára is fontos természeti területek vagy műemlékek is (pl. felpécsi és nyalkai felhagyott borókás legelők, felhagyott kaszálógyümölcsösök, kaszálórétek).

Kiemelt szerepet kaphatnak az egyedi tájértékek, amelyek megmentésére, helyreállítására kisebb költségvetéssel szervezhető közösségi akciók. Ezeknek a helyreállítási programoknak kiemelt szemléletformáló szerepe van, hiszen sok tájérték fenntartása az egyszerű odafigyeléssel, a szükséges helyreállítási munkálatok időben történő elvégzésével is biztosítható.

A programok szervezésébe, lebonyolításába kiemelt partnerként javasolt bevonni a működési területükkel érintett állami erdészetet és nemzeti park-igazgatóságot, illetve a győri Széchenyi István Egyetemet.

ÍRTSUK KÖZÖSEN!

Özönnövények irtása közösségi közreműködéssel

A natúrparki térségben sokféle komoly természetvédelmi jellegű problémát okozó özönnövények irtásában az előrelépés lehetőségét hordozza a közösségi összefogás, a natúrparki önkéntesek bekapcsolódása.

A program első szakaszában a működési területével érintett nemzeti park-igazgatóságok és állami erdészetek szakembereinek szakmai irányításával, valamennyi település önkormányzatának és az érdeklődő civil szervezetek részvételével képzés szervezése javasolt. Ennek keretében egyrészt azonosítani szükséges azokat az özönnövényeket, amelyek irtásában segítséget nyújthatnak a közmunkások és a natúrparki önkéntesek. Másrészt ki kell választani azokat a területeket, ahol az előforduló növény- és állattani örökségi értékek alapján – a szükséges előkészítő munkálatokat követően – érdemes megkezdeni a munkálatokat.

Natúrparki szintű irtási program kezdeményezése javasolt azokon a helyszíneken, ahol azt az ott előforduló természeti értékek jelentősége és fertőzöttsége indokolja (pl. felpéci és nyalkai ősbörökások).

Ehhez natúrparki szinten gépek beszerzése is indokolt, amelyeket minden natúrparki partnerszervezet igénybe vehet a saját területét érintő kezelések kivitelezése során.

A program szerves részét képezi az özönnövények állományváltozásának folyamatos nyomon követése.

ÉLŐ TÁJHÁZAK

Tájházak együttműködése a natúrparkban

A natúrparki táj épített és kulturális örökségét a „használva megőrzés” szellemében szolgálhatja a térségben működő tájházak együttműködésének natúrparki munkaszervezet által történő kezdeményezése. Az együttműködés lehetséges tématerületeit (pl. Nyitott tájházak napja a Pannontáj–Sokoró Natúrparkban) muzeológus szakemberek és helyi értékörző lokálpatrióták bevonásával közösen javasolt keresni.

A programsorozat szemléletformáló szerepet is betölthet, megalapozva az élő tájházak térségi hálózatát, s egyben turisztikai szempontból is fontos kínálati elem jöhet létre. Érdemes körüljárni a fiatalok bevonásának a lehetőségeit is.

A „Természeti, táji és kulturális örökség megőrzése”, mint szakmai pillér mentén rögzített valamennyi fejlesztési prioritás megvalósítása során

- *natúrparki közösségünk nyitott a működési területükkel érintett nemzetipark-igazgatóságokkal és egyéb országos vagy térségi szinten működő szervezetekkel való együttműködésre;*
- *a közös programok tervezése és végrehajtása során a natúrparki munkaszervezet elsősorban a helyi közösségekkel való kapcsolattartást biztosítja, illetve kiemelt figyelmet fordít az itt élők érdekeinek képviselésére, a gazdaszemlélet érvényesülésére;*
- *a natúrparki munkaszervezet igény esetén felvállalja azoknak a szakmai és döntéshozói fórumoknak a létrehozását, amelyek működtetése keretében lehetőség nyílik a természeti-táji örökség károsodásának megelőzésére, az értékes élőhelyek helyreállítására, a változatos, vonzó natúrparki tájkép fenntartására.*

2. PILLÉR:

KÖRNYEZETI NEVELÉS, SZEMLÉLETFORMÁLÁS, TÁJIDENTITÁS MEGERŐSÍTÉSE

SOKORÓN INNEN, SOKORÓN TÚL

Natúrparki tájséták és tudásmegosztó-közösségépítő programok szervezése

A natúrparki térség természeti és kulturális örökségének helyiekkel történő megismertetése, s ezzel a natúrparki tudatosság erősítése érdekében a továbbiakban is rendszeres programként kívánunk meghirdetni *natúrparki tájsétákat* és kapcsolódó rendezvényként *helyi tudásmegosztó műhelyeket*.

A tájsétákat célszerű rendezvénysorozatként, egyrészt területi bontásban, másrészt tematizálva meghirdetni. A programokba hagyományos gazdálkodást és kézműves-tevékenységet végző „tudásörzők”, hagyományörző csoportok tevékenységének a megismerését is érdemes beépíteni. E programok egyedi jellegét erősítheti, ha a program résztvevői a program végén a natúrparki helyi termékekkel is megismerkednek. Különböző jármódokkal – gyalogos, kerékpáros és lovas tájséták – különböző célcsoportok, egyének és közösségek szólíthatók meg.

A programok szervezésébe kiemelt partnerként javasolt bevonni a győri természetjáró szervezeteket (pl. Győri Vasutas Természetjáró Egyesület), a térségben működő civil szervezeteket, illetve egyes tematikus túrák és előadások esetében a működési területükkel érintett állami erdészeteket és nemzetipark-igazgatóságokat.

A környezeti nevelési programok célszerű időpontjai lehetnek a környezet- és természetvédelmi jellegű jeles napok, kiemelten például A vizes élőhelyek világnapja (február 2.), A víz világnapja (március 22.), A Föld Napja (április 22.), a Madarak és Fák Napja (május 10.), A földtudományi sokféleség világnapja (október 6.) és A táj nemzetközi napja (október 20.). Országos rendezvénysorozat esetén (pl. Tájnapjaink natúrparkjainkban) keresni kell a csatlakozás lehetőségét, kihasználva az országos kommunikáció adta lehetőségeket.

Ezek a programok kiemelten szolgálhatják a hagyományos településközi kapcsolatok felélesztését, megerősítését, valamint a natúrparkban élők tájhoz való kötődésének erősítését, valamint a natúrpark térségi láthatóságának erősítését. Ez utóbbi cél elérése érdekében a programok után a térségben élőket élménybeszámoló formájában célszerű tájékoztatni, törekedve újabb és újabb érdeklődők bevonására.

NATÚRPARK AZ ISKOLÁBAN ÉS AZ ÓVODÁBAN

A tantervek helyi-térségi jellegének erősítése a natúrparki térség oktatási-nevelési intézményeiben

A korábbi e témában megvalósított programokat folytatva törekedni kell arra, hogy a natúrparki térségre vonatkozó ismeretek a jelenleginél erőteljesebben épüljenek be a helyi tantervekbe. Első szinten a környezetismereti jellegű tárgyak oktatási programjába kívánjuk beemelni a natúrparki ismereteket, amelyekhez kapcsolódóan a térség természeti és kultúrtörténeti örökségi helyszíneire rendszeres jelleggel tanulmányi kirándulásokat szervezünk. Második lépésben a közös munkát fakultatív jellegű natúrparki tantárgyak, kurzusok meghirdetésével, továbbá natúrparki tananyag fejlesztésével és natúrparki oktatási segédanyagok összeállításával szeretnénk elmélyíteni. Élni kívánunk az iskola- és óvodakertek kialakításának lehetőségével is.

Csatlakozni szeretnénk a „Natúrparki iskola” rendszer hazai meghonosítását célzó, a Magyar Natúrpark Szövetség koordinálásával zajló országos szintű kezdeményezésekhez. E programelem kapcsán első lépésben célszerűnek tűnik feltárni az együttműködés lehetőségeit a Klebersberg Központ érintett tankerületi központjaival.

Folytatni kívánjuk az együttműködést a térség óvodapedagógiai intézményeivel is.

A „Natúrpark az iskolában és az óvodában” programunk során továbbra is együtt kívánunk működni a Szigetköz Natúrpark Egyesülettel, mind szakmai téren, mind a finanszírozási háttér biztosítása során.

PEDAGÓGUSOK A NATÚRPARKÉRT

Natúrparki környezeti nevelési munkacsoport létrehozása, működtetése

A fent nevesített programok eredményes megvalósítása érdekében a szakmai munka koordinálását, feltételrendszerének javítását térségi szinten kívánjuk elősegíteni. A prioritás végrehajtásának első üteme a következő feladatokat foglalja magában:

- o natúrparki környezeti nevelési munkacsoport létrehozása, kiemelten a térségben működő oktatási-nevelési intézmények természettudományi szakos pedagógusaira (településenként 1-2 fő), továbbá a győri Széchenyi István Egyetem Apáczai Csere János Pedagógiai, Humán- és Társadalomtudományi Kar és a térségben működő, környezeti neveléssel foglalkozó civil szervezetek szakembereire (további 3-4 fő) támaszkodva;

- a szakmai és közösségi programok kertében a helyi jó gyakorlatok megosztása egymással, egyéb natúrparki jó gyakorlatok megismerése;
- pályázati források biztosítása a környezeti nevelési infrastruktúra és eszközrendszer fejlesztésére;
- további tevékenységi körök közös meghatározása.

AZ ÉN NATÚRPARKOM

Kapcsolattartás a natúrparki közösséggel

A natúrpark térségi láthatóságának erősítését, valamint az itt élők natúrparkhoz való kötődésének erősítését, egyéni kapcsolódási lehetőségeik feltárását a térségben élők rendszeres tájékoztatásával is elő kívánjuk segíteni. E kommunikációban kiemelt eszközeink a natúrpark és a LEADER egyesület honlapja és közösségimédia-felülete.

Éves rendszerességgel natúrparki fórumot szervezünk, amely rendezvényt az éves beszámoló összeállításához, natúrparki partnerek részéről történő elfogadásához kapcsoljuk.

A „Környezeti nevelés, szemléletformálás, tájidentitás megerősítése”, mint szakmai pillér mentén rögzített valamennyi fejlesztési prioritás megvalósítása során

- *kiemelt célcsoportunk a natúrparki térség lakossága;*
- *kiemelt célunk az itt élők tájhoz való kötődésének az erősítése, a natúrpark térségi láthatóságának a javítása, valamint információ biztosítása a natúrparki térségben élők egyéni kapcsolódási lehetőségének a feltárásához;*
- *kiemelt partnerszervezetként tekintünk a térségben működő oktatási-nevelési intézményekre, ahol kiemelt partnereink a természettudományi tárgyakat oktató pedagógusok.*

3. PILLÉR:

FENNTARTHATÓ TÉRSÉGFEJLESZTÉS

ÚJ KIHÍVÁSOK A GAZDÁLKODÁSBAN – KERESSÜK EGYÜTT A VÁLASZOKAT!

Natúrparki szintű fenntartható térségfejlesztési műhelyek és képzési programok szervezése, natúrparki szintű együttműködési hálózat kialakítása természetközeli gazdálkodás és a globális klímaváltozáshoz való alkalmazkodás témakörben

A természetközeli gazdálkodásban rejlő lehetőségek térségi szintű kihasználása és a globális léptékű klímaváltozáshoz való gazdálkodói alkalmazkodás elősegítése érdekében tudásmegosztó műhelysorozat elindítását kezdeményezzük. Ezek során törekszünk a hagyományos helyi tudás feltárására, e hagyományos módszerek mai viszonyok között történő alkalmazási lehetőségének a megvitatására, a meglévő térségi és más natúrparki példák bemutatására.

Reményeink szerint e szakmai rendezvények a kiindulópontjai lehetnek a bio- és ökogazdaságok natúrparki szintű együttműködési hálózata kialakításának. E közösség első feladata lehet a natúrparki keretekben történő együttműködés lehetőségeinek a közös feltárása, megalapozva a konkrét együttműködések elindítását.

E fejlesztési prioritáshoz kapcsolódva a fiatalok körében törekszünk a vállalkozóvá válás segítésére, valamint a családi gazdaságok korszerűsítésének és generációváltásának támogatására, különös tekintettel a szemléletformálási eszközökre.

NEM CSAK HELYI, HANEM MINŐSÉGI

A minőségi helyi termékek körének bővítése és értékesítési lehetőségeinek szélesítése a natúrparki együttműködés keretein belül

A fenntartható térségfejlesztés tématerületen belül – a natúrparki partnerek közös szándéka alapján – kiemelten kezeljük a minőségi helyi (natúrparki) termékek előállításának támogatását és értékesítési lehetőségeinek szélesítését.

A program magában foglalja

- o tanulmányutak szervezését a hazai és külföldi jó gyakorlatok megismerésére, elsősorban natúrparki és LEADER partnerszervezetekkel;

- o a helyi termékek és termelők natúrparki szintű nyilvántartásának folyamatos frissítését,
- o a közösségi feldolgozás elősegítését;
- o a közösségi értékesítés elősegítését, beleértve további helyi termelői piacok és szatyorközösségek kialakításának, működtetésének támogatását, s e termékek térségi intézmények konyháira való bekerülésének elősegítését;
- o a natúrparki helyi termékek népszerűsítését a natúrpark honlapján és egyéb online felületeken, a fogyasztói igényekkel összhangban;
- o az együttműködés lehetőségének keresését a vármegye másik táji léptékű, közösségi alapú kezdeményezésével, a Szigetköz Natúrparkkal;
- o a natúrparki helyi termékek felhasználását és népszerűsítését a natúrparki munkaszervezet és a natúrparki partnerszervezetek által szervezett rendezvényeken, valamint a térség öko- és aktív turisztikai szolgáltatói, vendéglátóhelei körében, elősegítve ezzel a további fejlesztések alapját jelentő „belső piac” megerősítését;
- o a kapcsolódó szemléletformálási tevékenységet és képzési programok szervezését, különös tekintettel a közösségi szemlélet erősítésére, az egymás elleni versengés és kiszorítás helyett a közös célok megtalálása és a közös előnyök megragadása érdekében.

KLÍMABARÁT MEGOLDÁSOK A KÖZTERÜLETEKEN ÉS A KERTEKBEN

Klímaparát és ökotudatos kezdeményezések natúrparki szintű támogatása

Győr Megyei Jogú Városa és a győri székhelyő Reflex Környezetvédő Egyesület az egyik motorja a klímabarát települések országos hálózatának. A vármegyeközpont térbeli közelsége és erős szakmai háttere (a Reflex Egyesület mellett a Széchenyi István Egyetem kutatói bázisa), meglévő szakmai kapcsolataink és a téma „húsbavágó” aktualitása egyaránt indokolja a klímabarát kezdeményezések natúrparki szintű támogatását, elsősorban a szemléletformálási, képzési programokon keresztül.

A klímavédelem terén kiemelt témaként kívánjuk kezelni a megújuló energiaforrások előtérbe helyezését az infrastrukturális fejlesztések során. E téren a natúrparki partnerszervezeteknek fontos szemléletformáló szerepe van, amit a natúrparki fejlesztések megvalósításán keresztül adott jó gyakorlatokkal lehet érvényesíteni.

A szemléletformálás eszközeivel igyekszünk elősegíteni, hogy további natúrparki települések csatlakozzanak a klímabarát települések országos hálózatához (www.klimabarát.hu). Ezt azzal is támogatni kívánjuk, hogy natúrparki szinten kezdeményezzük egy klímavédelmi stratégia elkészítését, s az abban foglalt közösségi jellegű feladatok megvalósítását.

A program további kiemelt témaköre lehet a helyi lakosság figyelemének felhívása a vizek helyben tartásának fontosságára, s annak részeként a köz- és lakóterek klímabarát, ökotudatos fejlesztésének lehetőségeire. Ezek szellemében első lépésként egyrészt támogatjuk valamely közpark vagy közkert minta jelleggel történő átalakítását. Másrészt a lakosság körében a gyakorlatban is hasznosítható „jó gyakorlatok” bemutatását tervezzük szakmai műhelyek és közösségi akciók szervezésével.

E napjaink egyik kiemelt globális szintű problémájának egyéni és települési szintű kezelésének lehetőségeit kereső szemléletformálási programok jó lehetőséget kínálnak a natúrparki településekre újonnan kiköltözők megszólítására. Meghívásukra külön figyelni kívánunk e programok szervezése során.

A „Fenntartható térségfejlesztés”, mint szakmai pillér mentén rögzített valamennyi fejlesztési prioritás megvalósítása a következő kiemelt célok megvalósítását szolgálja:

- *a táji adottságoknak, mint sajátos környezeti feltételeknek megfelelő válaszok megtalálása korunk globális kihívásaira, különös tekintettel a fenntartható tájgazdálkodásra és a globális klímaváltozáshoz való alkalmazkodásra, beleértve az e tématerületen végzett szemléletformálást, mintaadást is;*
- *a helyi gazdálkodók, termelők együttműködési kultúrájának erősítése a közös előnyök megragadásával, a közösségi szemlélet előtérbe helyezésével;*
- *a helyi értékeken alapuló hagyományok és az innovációk megfelelő egyensúlyának megtalálása;*
- *az e pillér mentén mentén végzett tevékenységek hozzáadott értékéből származó plusz bevételek egy részének – a natúrparki munkaszervezeten vagy a partnerszervezeteken keresztül – történő visszaforgatása a fejlesztések alapjául szolgáló táji örökség jó állapotának megőrzésére.*

4. PILLÉR:

FENNTARTHATÓ ÖKOTURIZMUS ÉS REKREÁCIÓ

NATÚRPARK(OK) KÉT KERÉKEN

A kerékpáros turizmus komplex fejlesztése a natúrparkon belül és a Szigetköz Natúrparkkal együttműködve

Az aktív és ökoturizmus tématerületen kiemelt szerepe van a kerékpáros fejlesztéseknek, amelyek hozzájárulnak a térség rekreációs potenciáljának erősítéséhez is. E téren országos szinten is egyedülálló lehetőséget kínál a két Győr–Moson–Sopron vármegyei natúrpark együttműködése. A fejlesztési prioritás magában foglalja

- o a kerékpáros infrastruktúra fejlesztését a hiányzó kapcsolati elemek tervezésével és kialakításával (kerékpárút vagy jelzett kerékpáros túraút), egyrészt a natúrparki térségen belül, másrészt a két natúrpark közös hálózatának kialakítása érdekében;
- o a komplex szolgáltatási lánc kialakítását célzó kínálat- és szolgáltatásfejlesztést, különös tekintettel a kerékpáros turizmusban érdekelt szolgáltatók csatlakozására [Kerékpáros szolgáltatói hálózathoz](#), beleértve a szükséges kerékpárosbarát fejlesztéssel elvégzését;
- o a kerékpárutak és jelzett kerékpáros túrautak mentén egységes arculatú tájékoztató rendszer kialakítását, a két natúrpark kiemelt táji örökségi helyszíneinek, s a kapcsolódó bemutatóhelyeknek a bemutatásával;
- o „Natúrparkból natúrparkba” jelleggel rendszeres kerékpáros túrák és egyéb rendezvények közös szervezését;
- o a két natúrpark közös turisztikai promócióját, együttműködve a Magyar Kerékpáros Turisztikai Szövetséggel, valamint az Aktív és Ökoturisztikai Fejlesztési Központtal;
- o a közös kerékpáros turisztikai fejlesztések első lépéseként – kihasználva az együttműködésben rejlő lehetőségeket, érvényesítve a komplex szemléletű fejlesztéskoordinációt – a két natúrparkra kiterjedő, közös kerékpáros turisztikai hálózat-fejlesztési tervet javasolt készíttetni.

SOKORÓN INNEN, SOKORÓN TÚL

Natúrparki tájséták szervezése képzett natúrparki túra- és szakvezetők irányításával

Natúrparki térségünk természeti és épített örökségi helyszíneinek megismertetésére továbbra is rendszeres gyakorisággal kívánunk natúrparki tájsétákat szervezni. Ezeket a turisztikai, s egyben környezeti nevelési programokat (lásd korábban) a turisztikai főszezonban idővel akár adott időpontban és helyszínnel, heti rendszerességgel, gyalogos, kereékpáros és lovas jármódban indított, garantált túrák formájában is érdemes lehet meghirdetni.

Az általános tájismereti túrák mellett javasolt az adott területhez illeszkedő tematikájú túrákat meghirdetni a natúrpark területén található tájspecifikus kínálatra alapozva (pl. szőlészet-borászat, tájházakat vagy idős faegyedeket felfűző tájséta, egy-egy ritka, védett növény virágzási idejére időzített szakvezetési túra a nemzetipark-igazgatóság együttműködésével). A programokat natúrparki éves programnaptárban is javasolt elérhetővé tenni minden év elején.

Annak érdekében, hogy a natúrparki tájsétákat országos léptékben is egyedi, autentikus jellegű turisztikai terméké alakítsuk, meg kívánjuk szervezni a natúrparki túra- és szakvezetők képzését a helyi közösségek erre nyitott és alkalmas tagjai számára. Célunk, hogy a térség természeti és kulturális örökségét oly módon tudjuk bemutatni, hogy az ötvözze a szaktudományok jelenlegi ismereteit az itt élők helyismereten és gyakorlati tapasztalatokon alapuló „helyi tudásával”. A képzett, legalizáltan működő natúrparki túra- és szakvezetők, illetve az érdeklődő turisták, kirándulók „egymásra találását” a natúrparki munkaszervezet a saját kommunikációs felületein keresztül kívánja segíteni.

A tájséták szervezésébe kiemelt partnerként javasolt bevonni a győri természetjáró szervezeteket (pl. Győri Vasutas Természetjáró Egyesület), a térségben működő civil szervezeteket, illetve egyes tematikus túrák és előadások esetében a működési területükkel érintett állami erdészeteket és nemzetipark-igazgatóságokat. A natúrparki túra- és szakvezető képzést célszerűen a Szigetköz Natúrpark munkaszervezetével javasolt megvalósítani. A program közös elindítása érdekében kezdeményezőként kívánunk fellépni.

NATÚRPARK NÉGY LÁBON

A lovas- és agroturizmus fejlesztése a szolgáltatók hálózatba szervezésével

A natúrpark – a szolgáltatók részéről mutatkozó igény és együttműködési hajlandóság esetén – fel kívánja vállalni a lovas- és agroturisztikai szolgáltatók hálózatba szervezési feladatainak koordinációját. Az előzetes egyeztetések színtere a Natúrparki Tanács Fenntartató turizmus és rekreáció munkacsoportja lehet.

Első lépésként – a két tématerület kapcsolódási lehetőségeit kihasználva – *lovas- és agroturisztikai hálózat fejlesztési tervet* javasolt készíttetni.

NATÚRPARKI ÖRÖKSÉGÜNK

Egységes arculatú natúrparki bemutatási infrastruktúra tervezése és kialakítása

A bemutatási infrastruktúra részeként *natúrparki „fogadóhelyek”* kialakítása javasolt a natúrpark fő belépési pontjaiban, „kapuiban” (Győrújbarát, Győrszemere, Bakonyszentlászló–Vinye) és nagy látogatottságú helyszínein (Pannonhalma, Nyúl). A fogadóhelyek előnye, hogy rendelkeznek azzal a „megállító hatással”, ami különösen fontos ha a térségbe érkezők között sok a kerékpáros. A fogadóhelyeken háromnyelvű (a magyar mellett német és angol), az interpretáció alapelveit szem előtt tarva készülő, lehetőség szerint az interaktivitás eszközével is élő információs és tájékoztató táblákat szükséges elhelyezni.

A natúrparki településeken található közösségi házakban, IKSZT-kben egységes arculatú *natúrparki bemutatósarok* kialakítása javasolt, ahol egységes tartalommal (kiadványok, a natúrparki települések és együttműködő partnerek információs anyagai stb.), megjelenik a natúrpark turisztikai kínálata. Ilyen bemutatósarok kialakítása javasolt az egyéb turisztikai jellegű létesítményekben, például a győrszemerei ökoturisztikai központban, valamint lehetőség szerint a Pannonhalmi főapátságához tartozó bemutatóhelyeken is.

A natúrpark valamennyi városát és községét a „településkapukban” – a főutak és a kerékpárutak mentén – *„Natúrparki település” táblával* célszerű megjelölni. Az M1 autópálya győri elkerülő szakaszán, a 82-es és 83-as főutakhoz kapcsolódó lehajtók előtt a natúrparkot nevesítő *„idegenforgalmi nevezetességre utaló táblák”* elhelyezését javasolt kezdeményezni.

A fejlesztési prioritás szakmai megalapozása érdekében a fejlesztési ciklus első részében – lehetőség szerint legkésőbb 2024. I. negyedévében – *natúrparki szintű*

interpretációs és arculati tervet szükséges készíttetni, amelynek részét alkotja a kitáblázási terv és a fogadóhelyek kiviteli szintű terve is.

NATÚRPARK, MINT TURISZTIKAI ÉS REKREÁCIÓS FOGADÓTERÜLET

A natúrpark, mint turisztikai és rekreációs fogadóterület marketing-kommunikációja

A turisztikai marketing-kommunikációban a natúrparkot, mint turisztikai desztinációt javasolt a középpontba helyezni. A tervezési időszak fontos feladatai a következők:

- *Natúrparki logó és szlogen.* A natúrparki logónak és szlogennek ki kell emelnie a térség fő jellegzetességeit és turisztikai vonzerejét. Ennek „kitalálásába” célszerű bevonni a natúrparki közösséget is, kihasználva ennek közösségépítő szerepét.
- *On-line kommunikációs eszközök.* A turisztikai marketing-kommunikációban – a natúrpark környezetbarát szemléletével és a turisztikai trendekkel is összhangban – az on-line eszközöknek kívánunk kiemelt szerepet biztosítani. A statikusabb információk célszerű felülete a *natúrparki honlap*. A *natúrpark közösségimédia-felülete* esetében alapvető fontosságú a napi szintű aktivitás, a naprakész információk biztosítása.
- *Natúrparki szintű marketing-kommunikációs terv.* A natúrpark ez irányú tevékenységét egy natúrparki szintű, részletes marketing-kommunikációs terv készíttetésével tervezzük megalapozni, kitérve valamennyi fent nevesített, továbbá a bevont turisztikai szakemberek által javasolt egyéb fejlesztési elemre. A tervkészítés egyes elemeit a natúrparki közösség érdemi bevonásával kívánjuk megvalósítani, a szakmai koordinációs feladatok ellátására a térséget jól ismerő, lehetőség szerint itt élő turisztikai szakértőt felkérve.

A marketing-kommunikációs tevékenységek során fontos szem előtt tartani, hogy az egyszerre szolgálja a natúrparki térség turisztikai és rekreációs pozicionálását.

A „Fenntartható ökoturizmus és rekreáció”, mint szakmai pillér mentén rögzített valamennyi fejlesztési prioritás megvalósítása a következő szakmai alapvetésen alapul, illetve helyezi a középpontba.

A natúrpark Európa több országában olyan hívószó, brand a turizmus „piacán”, amire hazánkban is érdemes alapozni, különösen egy olyan térségben, ahol szép számmal fordulnak elő ezekből az országokból (pl. Ausztria, Németország) érkező turisták. Ebből kiindulva a turisztikai marketing-kommunikációban – a jól működő nyugat- és közép-európai európai (pl. Franciaország, Ausztria, Svájc, Németország) példákat is szem előtt tarva – a natúrparkot, mint turisztikai desztinációt javasolt a középpontba helyezni.